

*J. g. Hutter Ivan, prof. v p.
Grad Sv. Jurij Zg. Sv. Kungota*

Abonmentna lista: Celo leto 35 din., pol leta 20.000 volilcev iz delavnih slojev je ostalo po tem nekulturnem, brezprimernem nasilju Pašičeve vlade brez parlamentarnega zastopstva in 64 poslancem hrvatskega bloka je dala ta vlada dobro in občutno razumeti, da ne verjame in ne posluša, kar oni zahtevajo ter da hoče — brez njih in proti njim — izvršiti to, kar je sklenila in kar namerava. «Da izvršimo...» pravijo poslanci vladne večine ter mečejo proti ostali opoziciji tintnike in stole, včasih pa na tega in onega tudi divjaško navalijo, ga davijo in pretepaajo. «Da izvršimo», — pravijo vladni prvaki ter iz svojih nižjih vrst pošiljajo agente, da podkupijo še nezagotovljene glasove. Kako divjaško in nekulturno je vse to, pa nočejo ne videti in ne verjeti, ker če bi enkrat uvideli, ter spoznali, bi morali obupati in ne bi jim bilo mogoče, da nekaj izvršijo...

86. številka.

Maribor, dne 28. julija 1922.

Letnik XIV.

STRAŽA

NEODVISEN POLITIČEN LIST ZA SLOVENSKO LJUDSTVO

Poština plačana v gotovini.

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravnništvo je v Mariboru, Koroška cesta šte. 5. Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklamacije so poštnine proste. Telefon interurban šte. 113.

Da izvršimo...

«Ako bi verjeli vse, kar se v tej hiši dela in govori, bi morali obupati in postalo bi nam nemogoče, da nekaj izvršimo», je dejal Ljuba Jovanovič v skupščini med svojim govorom za ameriško posojilo. Mož je nastopil kmalu na to, ko sta dva policajdemokratska poslanca suvala in davila zemljoradniškega poslanca Moskovljeviča, nastopil je kmalu po razkritju podkupovalne afere srbskega poslanca Benina in pred in po njegovem nastopu se je vsem poslancem opozicije grozilo z dejanskim nasiljem — s tintniki, stoli in pestmi. Mož pa vsega tega noče ne videti ne verjeti, ker se mora izvršiti to, kar hočejo njegovi tovariši kot predstavniki današnjega režima, kar hoče vlada s svojo «večino» — 180 poslancev Ljuba Jovanovičeve vrste od 419 izvoljenih.

«Da izvršimo», kar namerava, je današnji režim razveljavil protiuslavno 59 komunističnih mandatov, nad 200.000 volilcev iz delavnih slojev je ostalo po tem nekulturnem, brezprimernem nasilju Pašičeve vlade brez parlamentarnega zastopstva in 64 poslancem hrvatskega bloka je dala ta vlada dobro in občutno razumeti, da ne verjame in ne posluša, kar oni zahtevajo ter da hoče — brez njih in proti njim — izvršiti to, kar je sklenila in kar namerava. «Da izvršimo...» pravijo poslanci vladne večine ter mečejo proti ostali opoziciji tintnike in stole, včasih pa na tega in onega tudi divjaško navalijo, ga davijo in pretepaajo. «Da izvršimo», — pravijo vladni prvaki ter iz svojih nižjih vrst pošiljajo agente, da podkupijo še nezagotovljene glasove. Kako divjaško in nekulturno je vse to, pa nočejo ne videti in ne verjeti, ker če bi enkrat uvideli, ter spoznali, bi morali obupati in ne bi jim bilo mogoče, da nekaj izvršijo...

«Da izvršimo» ter obdržimo našo vlado in se rešimo nevarnih strankarskih protivnikov, je menil že nekdanji Ljuba Jovanovič in insceniral je krvavi solunski proces. Srbski listi še danes pišejo, da je ta mož mojster v ponarejanju političnih procesov, da svojim političnim nasprotnikom vse mogoče podtika, da jih krivično očrni, obdolži, preganja in tudi odstrani, da očisti kase — boljše nego ogenj, da je strašno pohlepen po oblasti in denarju in da bi v tem pohlepu prelil tudi kri svojega najboljšega prijatelja, da ne misli tisto, kar govori, da ne govori, kar misli itd. — samo «da izvršimo».

Tudi Pašič je tak. Sedaj, ko se Ljuba Jovanovič zopet rije do moči in oblasti, se pripravljajo nekateri beograjski listi, kdo da je hujski in nevarnejši: Pašič ali Ljuba Jovanovič! Za nas lahko ostane to vprašanje nerешeno, to nam je pa dobro znano, da tudi Pašič ni nikdar poslušal in verjel, kaj se govori, dela, kaj je pošteno in kulturno. Proti vsem in z vsemi sredstvi je hodil svoja pota, da doseže — moč, oblast in mnogo denarja. Nekdanji je ščuval Bolgarijo proti Srbiji, ker so mu Obrenovič zavirali in zastavljali začrtana pota, danes vodi gonjo proti Bolgariji zopet v prilog svojih načrtov. Sedanjega angleškega zunanjega ministra Lorda Balfoura je hotel nekoč grdo prevariti. Balfour, ki se je mnogo zanimal za jugoslovansko vprašanje, je vprašal Pašiča o krfskem paktu, Pašič pa, meneč, da Anglež o tem nič ne ve, pravi, da ni nobenega pakta med Srbi, Hrvatimi in Slovenci, temveč samo neki mali razgovor, kako bi Srbi, Hrvatini in Slovenci dobili — skupni kalendar. Anglež je nato sam izvlekel original in prevod krfskega pakta ter dal Pašiču razumeti, da si na zapadu dobro zapomnijo ljudi, ki govore nerեսnico... Pašič in resnica! — Dolgo vrsto primerov bi lahko navedli, kako se je ta mož na svojih državniških potih te božje hčerke ogibal. In tej vrsti bi lahko sporedili enako vrsto primerov grabežljivosti in pohlepa. Ni ne poslušal in ne verjel, temveč samo grabil med najstrašnejšimi klici obupa in ogorčenja naokrog, vesti ni slišal, je tudi ni imel ob tako silnem hotenju, da doseže in izvrši. In danes, kot najbogatejši mož Srbije, še vedno misli, da so samo zanj — vojne odškodnine.

«Da dosežemo in izvršimo», pravijo tudi drugi po takih visokih vzorih in ni jim mar, če v tem hotenju in delu drvi država v propast. Eni državi nalagajo strašna bremena poraznih pogojev spekulativnih posojil, drugi ji gradijo strankarske železnice, tretji jo zastopajo v raznih komisijah in onim, ki se niso dovolj visoki, pa preostane, da hodijo naokrog kot agenti za podkupovanje, ali pa, da se dajo sami podkupiti. Kdo so Benin, Diša Popadič itd.? — Sebični ljudje in nič drugega, kaj je njim za to, če se posojilo in drugo sprejme ali ne sprejme! — Ali tu je vlada, ki hoče, da se to izvrši! Dr. Kumanudi govori, roti, Pašič pritiska na radikale, Ljuba Jovanovič pa trdi, da se ne sme ne gledati in ne verjeti, kar se v skupščinski hiši dela in govori.

Poslanca Savič in Mladenovič bi lahko namah obogatela za eden edini glas, pa nista hotela. In ko sta celo stvar predala javnosti, ne bi se smelo verjeti in poslušati to, kar govorita. Proti celi opoziciji je naperjena ta zahteva, ker vlada še ni tako daleč, da bi ostanke opozicije postavila pred vrata, naj se ne verjame in ne poslušaj, kar govori ob divjaških izgredih raznih vladnih poslancev, ob ropotu, hrupu in ob podkupljenem glasovanju. Režim hoče na vsak način svoje izvršiti — in bo tudi kmalu dovršil.

Izza kulis zedinjenja.

Tako je naslovil dr. Ante Pavelič svoj zanimiv članek v «Slob. Domu», ki ne sme izginiti neopažen v slovenski javnosti. Dr. Pavelič piše:

«Dosedaj nisem obračunal pozornosti na očitke o mojem delu in postopanju v Narodnem veču, ker so večinoma bili objavljeni v pravaških in batinaških listih. Ker pa vidim, da govori očitno iz neobveščenosti o tem tudi ljudski zastopnik in poslanec (radičevac Jemrič, op. ur.), smatram za potrebno, da v interesu samo narodnem iznesem nekatere stvari in opozorim na nekatera dejstva, v katerih sem, bodisi sam sodeloval, ali pa zvedel iz najzanesljivejšega vira. Kdor se zanima, kako se je Hrvatska ujedinila s Srbijo, opozarjam na knjižico «Zenovska konferencija», izdano v Ženevi leta 1918.

Hrvatski sabor je v svoji seji z dne 29. oktobra 1918 dal soglasno izjavo, da: na podlagi narodnega edinstva Slovencev, Hrvatov in Srbov pristopa v skupno (ali nikakor ne enotno, centralistično) narodno suvereno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov na celem etnografskem narodnem področju tega naroda brez ozira na katerekoli teritorialne in državne meje, v katerih narod Slovencev, Hrvatov in Srbov danes živi, ter je usvojil objavo Narodnega veča z dne 19. oktobra, v kateri se zahteva zedinjenje vsega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na celokupnem njegovem etnografskem ozemlju brez ozira na katerekoli pokrajinske in državne meje v eno enotno državo ter je priznal Narodnemu veču Slovencev, Hrvatov in Srbov vrhovno oblast.

Takoj v prvih dneh novembra 1918 so se v Švici vodila pogajanja med predstavniki srbske vlade, Jugoslovanskega odbora in Narodnega veča. Že 9. novembra je bila izdana tzv. «Ženevska deklaracija», in imenovana skupna vlada za celo državo. Gospod dr. Korošec je kot predsednik Narodnega veča že 3. novembra poslal g. Pašiču noto, na katero je g. Pašič v imenu srbske vlade odgovoril ter je na to v sejah z dne 6.—9. novembra prišlo do podrobnega sporazuma in sestave ministrstev za kraljevino Srbijo in za področje Narodnega veča v Zagrebu. Po tem sporazumu so imeli pri sebi po srbski ustavi ministri za kraljevino Srbijo svojemu vladarju, a ministri Narodnega veča v Zagrebu pred njegovim predsednikom g. dr. Koroščem.

Ta sporazum je dal povod za nesoglasja in srbska vlada na Krfu se je izjavila odločno proti taki rešitvi. Ne vem, v koliko je resnično, da je tudi regent Aleksander zaradi tega stavil na razpolago svoje regentstvo.

Dne 31. oktobra so prišli v Pulj odposlanci Narodnega veča dr. Tresič, dr. Čok in Viljem Bukšeg, ki so odpluli na Krk in tu so zvedeli za pogajanja v Švici. Ti odposlanci so se vrnili s Krfa dne 13. novembra v skrbeh zaradi nesoglasja izmed jugoslovanskih predstavnikov in srbske vlade. Dne 8. novembra je prispel v Beograd prestolonaslednik in malo kasneje tudi člani srbske vlade. Tedaj je prejel dr. Tresič brzoglavni poziv od srbskega prestolonaslednika, naj čimprej pride v Beograd. Nato pa pride na Narodno veče od dalmatinske vlade (od dr. Smodlake in tovarišev) predlog, da se z ozirom na težak zunanji in notranji položaj Jugoslovancev brezodvlačno izvrši zedinjenje s Srbijo in z njo sestavi skupno vlado. Enak predlog je poslal tudi Odbor demokratske stranke v Ljubljani in bosanska vlada.

Osrednji odbor Narodnega veča se je nato sestel v sejo dne 24. novembra in sklenil, da se proglasi Ujedinjenje in izbere odbor 28 oseb (toliko je ravno imel članov sam osrednji odbor — op. ur.), ki naj to izvrši. Dne 22. novembra je med tem prispel v Ljubljano dr. Rybár, ki je prinesel iz okupirane Istre naročilo, da se opuste vsi strankarski boji in spori ter da se takoj ozi-
votvori popolno zedinjenje s Srbijo, ker je to baje edino sredstvo, da se rešimo. Dne 21. novembra se je vrnil iz Beograda tudi dr. Tresič. Tako je vsakemu poznavalcu razmer bilo jasno, da je predlogu dalmatinske vlade zagotovljena velika večina.

Nam Starčevićancem je šlo za to, ali naj prej ali slej pridemo napram Beogradu v razmerje, v kakšnem smo bili napram Pešti, ali pa naj sodelujemo v aktivnem delu Ujedinjenja delujemo na to, da v okviru predloga dalmatinske vlade dobimo jamstva, da zavarujemo enakopravnost in svobodo nas Hrvatov in vseh državljanov.

Kot član odbora sedmorice, ki naj izdela sklep za večernjo sejo, sem se odločno zavzel v tem smislu, kar se je najbolj videlo v navodilih, danih delegaciji. V duhu teh navodil je bila sestavljena adresa prestolonasledniku z dne 1. decembra. Resnici na ljubo moram pripomniti, da mi je za to sejo poslal g. Hrvoj pismo, v katerem me roti, naj sprejem sklep, da se sestavi enotna vlada s Srbijo, ako pa tega ne bi mogel sprečiti, naj s svojo stranko izstopim iz Narodnega veča.

Iz tega, mislim, more vsak objektivni (pravičen) človek sklepati, da je bilo nemogoče sprečiti tak sklep; nam Starčevićancem je bilo stavljeno na voljo, da ostanemo doma. Mi smo torej morali v smislu sklepa nemudoma odpotovati v Beograd in sicer še prej, kakor pa je bila vzpostavljena zveza z našim predsednikom dr. Koroščem in Jugoslovanskim odborom.

Da se je v vsem tem delalo izza zastorja in neiskreno tako v Ženevi, kakor tudi na Krfu, v Zagrebu in v Beogradu, ni treba posebej povdarjati. Vem pa, da smo mi Hrvatje smatrali ujedinjenje pošteno in da sem tudi jaz nepopustljivo stal na tem, da naj ne bo adresa z dne 1. decembra samo manifestacija za ujedinjenje, kakor je to zastopal Pribičević v odboru petorice, ampak da v to adreso pride v smislu navodil Narodnega veča vse tisto, kar je v navodilih bistveno. Ko je g. Protič v imenu srbske vlade usvojil to mišljenje, se nisem niti v snu nadal, da bo kdaj tak konstitutivni akt, obvezen za vse čase, podvržen srboritostem na ministrskih stolcih in proglašen za košček papirja. Toda izkustvo, katero smo pozneje pridobili, nas je poučilo, da je tudi Krfski pakt, ki je dobil mednarodni značaj in ga je Balfour v angleškem Dolnjem domu prečital, kar bi se ne bilo zgodilo, da mu ga srbska vlada ni službeno poslala, kakor tudi ženevski sklepi, katere je srbski konzulat v Ženevi objavil, vse je to proglašeno kot ničevno in neobvezno, dasi so na teh aktih (dokumentih) podpisali ministrskega predsednika in drugih prvakov. Ali je potem čudno, da je tudi naročilo takozvane Lige v Parizu doživelo isto usodo in da so se mnogi njeni podpisniki izpremenili v najhujše centraliste?

Takemu nezasišanemu pojavu je mnogo doprineslo, poleg stremjenja, da Srbija skupno z nami stvori veliko srbsko državo, tudi dejstvo, da so srbijanski politiki v vprašanju avtonomije pridavali drug pomen, kakor pa Hrvatje. Srbijanci so našo avtonomijo, kakor tudi v macedonski, smatrali za vratca, skozi katere se hoče pobegniti iz okvira države. Mi Hrvatje pa smo hoteli imeti v avtonomiji samo nekako obrambo proti — zmešnjavi, gospodarskemu izkoriščanju in uničevanju. Razumljivo je torej, da je naše delo v delegaciji in v ministrskem svetu imelo smer, da se obdrži in utrdi avtonomija. To pa je izzivalo nezaupanje in se smatralo kot razbijanje države.

Že v začetku leta 1919 je starčevićanski klub dvignil pritožbo proti vmešavanju centralne vlade v avtonomni delokrog, toda vse naše pritožbe so bile zaman. Že v februarju 1919 je vlada hotela vsiliti nam srbsko ustavo. To se ni zgodilo samo zato, ker je nekdo s svojo blebetavostjo povzročil, da je stvar predčasno prišla v javnost.

Da okrepiamo nase stališče v Beogradu, stopil sem v bližje zveze z zastopniki takratne srbske opozicije in naš sporazum je bil v toliko zrel, da so oni vzeli nase sestavo skupnega programa. Po sarajevski skupščini februarja 1919 in s prestopom sremskih in vojvodinskih radikalov v radikalni klub je prišlo med Protičem ter Pribičevićem do spora. Pribičević se je nato pogajal z opozicijo in jasno je, da je imelo 80 članov v demokratskem klubu za beograjske računarje večjo vrednost, kakor pa 27 članov Narodnega kluba. Zaradi tega neuspeha sem izstopil iz politike, ker sem sprevidel, da je bratski sporazum nemogoč.

Rušenje temeljev, na katerih je slonela adresa, se je pokazalo pod Vesničevo vlado, ki je izvršila sporazum med radikalcem in demokrati brez Jugoslovanskega in Narodnega kluba.

Politični položaj.

Debata o proračunu. Debata o proračunu notranjega ministrstva je končana. Govorili so poslanci: Osmanovič (radikalni disident), Jeremič (zemljoradnik), Golouh (socijalist), Ivanič (rad. disident) in posl. Stanovnik (Jugoslovanski klub). Vsi govorniki so ostro obsodili politiko notranjega ministrstva in izjavili, da bodo glasovali proti proračunu. Ko so končali govorniki, je bil budget seve izglasan z običajno večino. Nato se je začel pretres proračuna zdravstvenega ministra, katerega sta kritizirala v imenu našega kluba poslanec Krajnc in dr. Sudarevič, ki je izjavil, da izgledajo nekatere naše bolnice kot jetišnice, ki so brez hrane in perila. Zdravstveni proračun je bil sprejet.

Definitivni sprejem proračuna in program dela narodne skupščine. Zbornično predsedništvo je sklicalo še posebejnih klubov. 1. a seja je imela namen, najti medsebojni sporazum, kako bi se zamogel izglasovati do 1. avgusta proračun, da se izognemo nadaljnjim dvajstina. Sejo je otvoril minister Trifkovič in šefi klubov so pristali na to, da se konca proračun do 1. avgusta in da se bo narodna skupščina shajala k sejm po sledečem redu: od 8.—12. ure predpoldan, popoldan od 16.—19 in 21.—24. Od vsake poslanske skupine bo govoril po možnosti samo eden govornik. Pred skupščinskimi počitnicami bi se naj še uzakoni zakon o naknadni odškodnini po vojni oškodovanim. Izvršilo se bo tudi imenovanje državnih svetnikov in izglasovale spremembe v volilnem zakonu glede odlastnih skupščin ter sprejela službena pragmatika za civilno uradništvo.

Jugoslovanski klub za zvezo z Rusijo. Na seji narodne skupščine dne 26. t. m. je nastopil kot zastopnik Jugoslovanskega kluba poslanec dr. Šimrak, ki je kritiziral našo zunanjo politiko in zahteval, da mora naša država stopiti z Rusijo v zvezo in se otresti ter prepovedati vse akcije, ki so naperjene proti Rusom.

Kdo je zakrivil, da smo izgubili Skader? Demokrat-

ski poslanec Radović je rekel v narodni skupščini, da je glede Skadra popustil Pašič. Tej Radovičevi izjavi se ni kakor ne čudimo, ker starosta Pašič zna napram velesilam samo — popuščati in odstopati.

Beograjska vlada je dovolila 5 milijonov dinarjev zaboljšanje stanja katoliške duhovščine.

Naša parobrodna podjetja bodo dobila 30 milijonov dinarjev državne podpore.

Bolgarija in Bolgari.

Z današnjim dnem otvarjamo pod tem naslovom stalno rubriko. V njej bomo v v najvišjem interesu Jugoslavije in jugoslovanstva seznanjali našo javnost z razmerami naših jugoistočnih bratov in s tem brezobzirno lomili velesrbijansko, in imperijalistično osvraštva in nesloge proti bodočim našim — v to smo globoko prepričani — sodržavljanom. Čimbolj so simpatični Pašičevi nagrabljeni milijoni prodanim dušam v velesrbijanizirani Jugoslaviji, tem večja je potreba složnega nastopa slovenskega, hrvatskega, srbskega in bolgarskega ljudstva za skupno, dvajsetmilijonsko avtonomistično urejeno — Jugoslavijo.

Bolgarska javnost.

«L'Echo de Bulgarie» omenja uvodoma točko genovskega programa o varstvu manjšin, kar je ogromne važnosti za bolgarski narod, ki pričakuje varstva svojih nasilno odtrganih drobcev glede materinščine, narodnega in plemenskega oboležja. Ne gre za stare generacije, pač pa za otroke, katerim se zapirajo bolgarske cerkve, bolgarske šole in katerim se prepoveduje govoriti v materinem jeziku, da se v 20. stoletju na ta način uniči življenjski sok živemu narodu. Celo pod turškim režimom je bila usoda ljudstva milejša. — K temu vsemu pa še pridejo drakonske mere proti bolgarskemu prebivalstvu, kar izziva slabo kri in vodi k pritajenim in javnim protestom. Politično gibanje četašev, ki pa je namenoma močno pretirano, vstvarja položaj še bolj nezno sen zaradi krutega postopanja upravnih oblasti (v Macedoniji). Z ozirom na to, je zaman iskati vir vsega tega v Bolgariji. Bolgarska državna meja je dolga 2178 km in se vleče večinoma preko gozdnatih in hribovitih krajev. V smislu nejske mirovne pogodbe Bolgarije ima in sme imeti na tej meji samo 150 častnikov, 200 podčastnikov in 2650 vojakov. Mejna črta napram Jugoslaviji je dolga 516 km. Na tej črti je 101 postojanka s po 5—6 bolgarskih vojakov. Srbskih postojank pa je 117 s 5—12 vojak. Bolgarske postojanke so na vsakih 3—12 km, dočim so srbske v manjši razdalji in sicer vsaka 2—10 km. Razen tega ima vsaka država izza postojank manjše oddelke za pomoč. Kraljevina SHS, ki ima 190.000 mož oborožene vojske, drži na meji napram Bolgariji 1260 mož, dočim Bolgarija ne sme imeti napram državi SHS več kot 608 vojakov. Kako naj torej Bolgarija sprečuje četaške vpade, ko se ji pa z druge strani odrekajo vsa obrambna sredstva?! Sicer pa se hajduške čete ne sestavljajo v Bolgariji in jih tam sploh ni. Zlo izvira od vzrokov, ki jih je iskati izven slabotne in premagane Bolgarije. Najboljša in edina uspešna rešitev vprašanja četašev je v uporabi načela za varstvo manjšin.

Socijalistična «Zora» ugotavlja, da je Titulesku, rumunski delegat, v svojem in v imenu jugoslovanov in grških delegatov izjavil, da vlade njihovih držav niso grozile Bolgariji, pač pa so želele rešiti spor mirnim potom dočim je z druge strani predsednik beograjske vlade še nedavno grozil z vojsko prekoračiti bolgarsko mejo in uničiti «četaško gnezdo». Toda vkljub vsem tem diplomatskim trikoma Zveza narodov se bo morala baviti z vprašanjem četašev še enkrat. Takrat pa pride na površje tudi vprašanje manjšin in sicer večine macedonskega prebivalstva, ki pa ni srbska.

«Dnevnik» pobija drzno trditve našega zunanjega ministra dr. Ninčiča, ki je izjavil v nekem razgovoru z nekim novinarjem, češ, da bolgarskih manjšin sploh ni.

«Nezavisimost» ugotavlja neuspele poskuse beograjskih državnikov, da se potlačijo macedonsko vprašanje, ki jim strahovito udarja na živce. Svetovna javnost je obveščena o tem vprašanju in nikdar ni ono tako visoko stalo, kakor danes, ko se Macedonec pripravlja, da pošlje svoje legitime zastopnike k velesilam.

«L'Echo de Bulgarie» predvsem ugotavlja spremembo v taktiki beograjske vlade in srbskega javnega mnenja. S prva je kar deževalo groženj, obtožb in izlivov osvraštva na Bolgarijo in Bolgare. Čim pa je sofijska vlada stopila pred Evropo, so v Beogradu utihnil in začeli iskati krivce za dogodek v Macedoniji v lastnih vrstah. «Dogodki zadnjih dni — pravi list — so značilni in poučni ter je upati, da ne ostanejo nezapaženi». To je ogromen moralen uspeh Bolgarije. Bolgarska javnost je skrajno skeptična glede rezultatov neposrednih razgovorov. Če bodo ti razgovori brezuspešni, macedonsko vprašanje pride zopet pred Zvezo narodov.

«Slovo» piše v istem smislu in dodaja: Zgodí se karkoli, Evropa bo ostala pod vtisom našega vprašanja in niti diplomatske ljubeznivosti, niti zavlačevanja, ali pa prijateljske akcije in neposredni razgovori ne morejo spraviti s tem s sveta naše pravice in odgovornosti drugih.

«Mir» spominja na zgodovinska dejstva, da so se sosedje Bolgarije vedno izogibali luči vestne preiskave. Koliko so n. pr. Srbi in Grki delali na to, da preprečijo leta 1913 Carnegijevo preiskavo. Kljub temu preiskava se je izvršila in sicer na korist Bolgarije. Tudi to pot macedonsko vprašanje ne bo zaspalo.

«Nezavisimost» prvi, da niti Beograd, niti Atene niso mesta, pred katerimi naj branimo našo stvar. To je London, kjer upamo, da se nas bo razumelo. Naše sporne zadeve — četaštvo, narodnostne manjšine in izhod

na Egejsko morje — morajo se rešiti pred Zvezo narodov in ne pred našimi sosedi.

Kongres obrtnikov v Plovidvu je sprejel več resolucij. V teh resolucijah se zahteva ustanovitev gospodarskega parlamenta, odpravo vsake strankarske politike iz Zveze obrtnikov in skrajni boj proti največjemu sovražniku obrtnega stanu — proti kapitalizmu.

Svet Zveze narodov je izdal sledeče uradno obvestilo: Svet Zveze narodov je vzel na znanje izjave zastopnikov Bolgarije, Grčije, Romunije in SHS glede vprašanja četašev, o katerem se je razpravljalo na zahtevo bolgarske vlade. Ko se je sprejelo na znanje izjave zastopnikov treh Bolgariji sosednih držav, da nota, ki so jo njihove vlade poslale Bolgariji, ne nudi sovražnega značaja in ker so, z druge strani, v toku neposredni pregovori med zainteresiranimi državami, da z lastnimi sredstvi napravijo konec četaškimi vpadom in z ozirom na izjave zastopnikov treh Bolgariji sosednih držav, da so pripravljeni, ako bi neposredni pregovori bili brezuspešni, sprejeti pogoje, ki jih bo svet Zveze narodov stavil pri ponovnem obravnavanju zadeve ter se izraža želja, da zainteresirane vlade z neposrednim sporazumom končajo položaj, ki grozi postati nevaren za mir. Svet Zveze narodov zahteva od omenjenih vlad, da na prihodnjem sestanku poročajo o rezultatih pregovorov ter izjavlja, da se stavlja vedno na razpolago za posredovanje v slučaju potrebe odklonitve spora.

Italijanski letalci so po nekoliko-dnevnem bivanju v Sofiji odpluli v Carigrad.

Zetev tobaka se je že začela v celi Bolgariji.

Upravnik numismatičnega oddelka sofijskega Narodnega muzeja, g. Mušmov, je odšel v Beograd, da prouči organizacijo te stroke, nato pa odide v isto svrhu tudi na Dunaj in v Budimpesto.

Spor zaradi treh črk je na potu rešitve. Ministrski svet je sklenil spremeni zakon o prosveti, da napravi konec krizi, ki že več mesecev vznemirja duhove na vseučilišču v Sofiji.

Po svetu.

V sovjetski Rusiji, po pisanju francoskega časopisja so revolucije in ustaje na dnevnem redu. Sovjetska Ukrajina je baje v ognju revolucije. Revolucionarji so zavzeli Kamenjec-Podolski in pobili boljševiske funkcionarje. — V Pskoyu so se uprle sovjetske trupe in zavzele postajo, kjer so železničarji stopili v stavko in se pridružili upornikom. Sovjetska vlada je poslala na lice mesta blindiran vlak zvestih vojakov, da zaduši upor. — V bližini Elizabetgrada v Ukrajini so zločinci razkopali prog in vlak je skočil iz tira. 14 vagonov je popolnoma uničeno. 16 potnikov je mrtvih, več drugih pa so razbojnik postrelili, oropali vlak in pobegli s plenom.

Trgovski promet Rusije, V mesecu maju se je iz Rusije izvozilo raznega blaga za 7 milijonov, uvozilo pa za 95 milijonov zlatih rubljev. Trgovski promet pa se bo brezdomno dvignil, ker se je med Nemčijo in Poljsko dosegel sporazum, da prepusti Poljska Nemčiji prosti tranzit za Rusijo. Tudi med Avstrijo in Rusijo se vrše pogajanja za ustanavljanje mešanih trgovskih in industrijskih družb in za obnovo finančnega prometa med obema državama.

Razvoj kemične industrije na Ruskem Začetkom preteklega meseca se je vršil vserski kongres kemičarjev v Petrogradu. Kongresa se je udeležilo 350 delegatov. Ugotovilo se je, da je ruska kemična industrija ne glede na težke razmere, v zadnjem času vendar dobro napredovala. Čudno je, da se v teh razmerah baš kemična industrija, ki ima tako minimalno kapaciteto, tako dobro razvija.

Stavke v Ameriki. Vlada je stavila na razpolago 20 parnikov za prenos premoga iz Anglije, da zlomi stavko rudarjev. Toda angleški rudarji temu niso naklonjeni in ne bodo dovolili izvoz premoga v Ameriko. Posamezne železniške družbe poskušajo pridobiti delavstvo za nadaljevanje dela, vendar pa vodstvo stavke še vedno vzdržuje enotnost in disciplino stavkujočih. Državni predsednik Harding pripravlja poseben zakon proti — stavkam.

Beleške.

Podkupovalna afera v parlamentu. Srbski narodno seljaški poslanec Benin je nagovoril tovariša Saviča in Mladenoviča, naj glasujeta za ameriško posojilo, ker se to izplača z dobrim zaslužkom od pol milijona kron za vsakega. Preiskovalni odbor je v tej zadevi hitro dovršil svoje delo. Beninovo prigovarjanje je označil kratkomalo kot šalo v pijanosti. Med tem, ko je ta famozni odbor iztuhtal ta izgovor za to umazano afero, pa piše poslanec Mladenović to-le javno pismo uredništvu «Radikala» v Beogradu: «G. urednik! 21. t. m. je izjavil g. Vlada Savič, narodni poslanec v svojem govoru v načelni debati o Blerovem posojilu, na koncu svojega govora, da je gospod Stevan Benin, nar. poslanec, 17. maja t. l. ponudil njemu in meni vsoto 250.000 dinarjev, da glasujeva za posojilo. V tej stvari imam izjaviti sledeče: Dne 17. maja t. l. po zaključeni skupščinski seji sva odšla z gospodom Vlado Savičem v hotel «Imperial» kjer stanujeva. Za nama je došel tja tudi g. Stevan Benin in naju našel pri večerji. Takoj je prisedel in začel govoriti, da je tega dne bil z njim skupaj v klubu narodne seljačke stranke neki človek v zadevi posojila, ki se bo sklenilo, in da je on s tem človekom izvršil stvar in da sedaj prihaja iz francoskega kluba. Pozval je Saviča in mene, da vstopiva v njegov klub, pa da participirava na svoti, ponudivši nama obema 250.000 dinarjev, da glasujeva za posojilo. Vlada Savič je gosp. Benina prejel za besedo. Jaz sem takoj kategorično iz-

javil gospodu Beninu, da je njegova ponudba drznost in da ni vsote, s katero bi bilo mogoče kupiti najino poštenje. Gospod Benin je rekel, da smo ljudje, da nimamo od golega poštenja nikake koristi ne mi, ne naše družine. Če ne more z nami izvršiti tega posla, bo poslal svojo gospo v Kamenico k Savičevi gospej in v Lačarak k moji gospej, pa bodo žene, ki so matere, izvršile posej in midva bova pod pritiskom mater svojih otrok morala popustiti. Gospod Benin je smatral mene za glavnega krivca neuspeha in me je nazval Mefista Vlade Saviča in Savičeve in moje rodbine. Jaz sem dotlej večerjal, vstal sem in odšel v svojo sobo. Gospa Beninova dosedaj še ni prišla k moji ženi v Lačarak. To sem povedal v tej stvari, da se ognem vprašanjem podincev, ki se obračajo v tej stvari na mene. — Milan Mladenović, nar. posl.»

Tudi kralj — je radikal. V muslimanski «Pravdi» od 22. t. m. čitamo: «Neki dan sem se vozil z železnico od Broda do Zagreba. V Okučanih, kjer so imeli radikalni poslanci svoje zborovanje, je vstopilo nekaj popov in drugih ljudi, ki so bili tudi na zborovanju. In ti ljudje niso samo v vagonu, temveč že poprej na postaji začeli klicati: «Živio kralj Aleksander — radikal!» — «Živio Pašič — Živela Velika Srbija!» — Razven tega so še prepevali: «I kralj Petar radikal, izabra (izvolil) ga radikal — —». To so poslušale mase hrvatskega naroda, ki so se zbirale na postaji, ker je bila slučajno nedelja. In pomislite malo, kak vtis in pojm so morali vzbuditi taki klici! Masa ne prevdarja več mnogo, sodi in sklepa po tem, kar vidi in sliši. Masa je vedela, da so bili ti ljudje, ki tako kličejo, na shodu s poslanci in ministri in kar je naravno, ona tudi verjame, da se godi vse to sporazumno s poslanci in ministri. Ona iz teh vzklikov ne čuje samo to, da je naš kralj Srbin, temveč tudi to, da je radikal. Te ljudske mase so pa hrvatske ter ne pripadajo radikalcem. Kak logični zaključek jim sledi iz tega? — Da naš kralj ni obenem tudi hrvatski kralj in da je po teh klicih — radikal, torej politični nasprotnik gotovo vseh Hrvatov. Pa naj ne bo jasno, zakaj se republikanizem tako širi na Hrvatskem! — Nota bene, vse te klice so slišali železniški policijski komisarji, pa ni nobenemu padlo na um, da prepove in prepreči take profanacije kraljeve osebnosti.

Ljubezniva poročila. Gospod dr. Lazar Marković je zagrozil v skupščini uredniku beograjskega lista «Epohe» g. Vlad. Ristoviču, ki ga napada, kakor smo že zadržani navedli, da bo z njim osebno obračunal, g. Ristovič pa javlja v sobotni «Epohi», da je predložil šefu policije v Beogradu to-le prošnjo: «Minister pravde dr. Laza Marković zagrozil mi je v svojo izjavo v skupščini, da me napade in da bo fizično obračunal z menoj. To je poskušal že g. Vojislav Janjič, nar. poslanec. Ker se je v tej državi že tako daleč privedlo, da tudi čuvaj pravnega življenja, minister pravde preti z uličnimi napadi, si dovoljujem prositi za dovoljenje nošenja orožja. Če tega dovoljenja ne dobim takoj, bom pač primoran nositi revolver radi svoje obrambe tudi brez dovoljenja. Izjavljam, da bom, če me sedaj po javni ministrov grožnji kdo napade, ko doslej še nikdar nisem bil napaden, brez vseh nadaljnjih razjasnjevanj ubil ministra pravde g. Markoviča.» — Šef policije še ni izdal zahtevanega orožnega lista in kaj je s to prošnjo napravil, tudi ni znano, znani so pa iz srbskega političnega življenja razni zarotni in podkupljeni napadi, ker so zarote in intrige že davno gibala političnih sanj. Da grožnje, kakor jih izreka Lazica Marković, niso prazna stvar, nam pričajo novejša in starejša poglavja iz srbske politične zgodovine. Na primer: Ko je bil pred vojno radikalec Nastas Petrovič minister policije, sta bila brata Novakovič umorjena v ječi, neke noči lani so pa neznan storilci v vojaških hlačah in čevljih sredi Beograda nevarno pretepli urednika «Republike» — dr. Ikoniča, ki je pisal proti žandarmerijskemu komandantu pukovniku Uzun-Mirkoviču.

Wranglovce opisuje «Obzorov» dopisnik iz Dubrovnika ter meni, da nobeno mesto v tej državi ni toliko obdarjeno in obremenjeno s temi tujci kot baš Dubrovnik. Sicer se pa ne smatrajo več za tujce, temveč za «domače ljudi» in to menda zato, ker je toliko domačinov, z družinami vred na cesti, dočim se oni košatijo po najboljših stanovanjih in vilah. Tako se je hotel neki domačin vrniti v Dubrovnik in kupi si dvorec v bližini mesta. V njem so pa že Rusi z nekim svojim generalom ter vodijo gostilno. Lastnik jim vse pusti, samo v prvem nadstropju se hoče naseliti s svojo mnogoštevilno družino. Ruski general pa ne pusti, gre v Beograd in — lastniku se odredijo tri najslabše sobe. Sedaj gre lastnik v Beograd, ko se pa vrne, najde tudi one tri sobe zasedene, general je med tem že svoje ukrenil, lastnik je hišo kupil za Ruse, z družino mora v hotel, s pohištvom pa v železniško skladišče. Tudi službena javna mesta zasedajo Rusi, tako je na pošti nekaj takih, ki niso sposobni niti za pismoonoše, kaj še le za odpravniške in blagajniške. Beogradu je to seveda po volji, domačim uradnikom naprti silno delo, da jim postane služba neznosna, da grejo in dajo prostor tujcem. Mesto se lahko pohvali, da v njegovem zidovju še nikdar ni bilo toliko «grofov» in «generalov» kot sedaj. Namreč vsaka Ruskinja je najmanj «grofica», vsaka zna francoski, samo da je na dolgem potu iz Rusije vse pozabila, moški pa, če niso «grofi» in «generali», je vsak drugi vsaj osebni adjutant Nikolajev, kar naj bi dokazali razni ordene, preprežene zlate vrvice in piščalke. — Ta «cvet» Rusije je tudi pri nas zastopan in zato popolnoma priznamo istinitost dubrovnikega dopisa.

Kaj vse je že pri nas privatna stvar. «Beograjski Dnevnik» je pred kratkim napadel tajnika sarajevskega pokrajinskega namestnika dr. Petroviča in ga obdolžil, da je posilil v pisarni pokrajinskega namestnika neko žensko. Vsled tega napada se je uvedla proti Petroviču

službena preiskava, ki je izdala o celi kočljivi aferi svoj komunikacije, v katerem stoji: G. dr. Petrovič je res posilil žensko v službeni sobi pokrajinskega namestnika, a to je njegova privatna zadeva in so bili tozadevni častniški napadi na pokrajinsko upravo neosnovani. Privatno zadevo dr. Petroviča bo razrešila in razčistila sodnija.

KATOLISKI SHOD V PTUJU.

V nedeljo, dne 6. aprila se vrši v Ptuj na Minoritskem trgu

KATOLISKI SHOD za ptujsko in završko dekanijo.

SPORED:

Ob 9. uri cerkveni govor (preč. g. dekan A. Podvinski) nato sv. maša (mil. g. prošt Jurkovič).

Po končani službi božji katoliški shod, na katerem govorijo sledeči gospodje:

1. Narodni poslanec prof. Sušnik: o kat. šoli.
2. Narodni poslanec Gostinčar: o kat. organizacijah.
3. Ravnatelj dr. Jerovšek: o kat. tisku.
4. Narodni poslanec Žebot: o veri v javnem življenju.

V slučaju slabega vremena se vrši cerkvena slavnost v mestni župni cerkvi, katoliški shod pa v dvorani tukajšnjega društvenega doma. — Udeleženci od strani Maribor—Pragersko—Bistrica pridejo v Ptuj ob 7.08 ali pa 9.55, od strani Čakovca pa ob 5.10 ali pa 9.59, tudi popoldanske zveze iz Ptuja na obe strani so zelo ugodne. Pri vseh vlakih čakajo reditelji, Orli, Orlice v kroju, zastave naj vzamejo s seboj tudi druga društva. Vozove, s katerimi se pripeljeta v Ptuj, okrasite z zelenjem.

Obhoda po mestu vsled previsokih izdatkov za godbo ni.

Dnevne novice.

Ptujski minorit o. Lenard Vaupotič je v Wörishofnu, kjer se je zdravil, težko obolel ter bil prepeljan v bolnišnico v Monakovo, kjer se bo moral dati nanovo operirati. Priporočila se v memento.

Eksistenčno vprašanje trboveljskih rudarjev se je zopet razmotrivalo na pogajanju zastopnikov delavstva in Trboveljsko premogokopno družbo v navzočnosti rudarskega glavarja, zastopnika ministrstva za rude, zastopnika pokrajinske uprave, zastopnika prometnega ministrstva, zastopnikov Zveze industrijalcev ter delegatov Delavske zbornice. Vse delavske organizacije brez razlike strank so se strnile v enotno fronto proti izkoriščevanju premogokopne družbe in kot glavni delavski referent je bil določen g. Stefanovič. Dosedanja pogajanja so se vršila na podlagi percentualnega narastka draginje. Razume se, da je bilo na tej podlagi delavstvo vedno prikrajšano, ker se je vzel percentualni narastek globoko pod tržnimi cenami. Ako bi se vršila pogajanja še večkrat v tem smislu, bi znašala meza delavca v najkrajšem času eno stotino one vrednosti, katero je zaslužil delavec v mirnem času. Tako bi bilo izročeno delavstvo gladi in sistematičnemu izumiranju. Proti temu načinu določanja mezd je odločno protestiral zastopnik delavstva in zahteval, da se postavi kot platforma pogajanj eksistenčni minimum, to je cena onih življenjskih potrebščin, katere so neobhodno potrebne, da ostane telo zdravo, krepko in za delo sposobno. To stališče je socijalno, človeško in tudi edino pravilno. Na tem stališču je zastopnik delavstva odločno in energično vztrajal in odklonil kategorično v velik strah zastopnika Trboveljske družbe, vsak drug način pogajanj. Izjava, ki so jo izdali delavski zastopniki, dokazuje, kako hoče družba uničiti nekatere delavske kategorije, kako hoče pritisniti na vlado potom delavstva, da povzra cene premogu in kako se brani vsake razprave o svojih dobičkih. Delavstvo upa, da bo tudi vlada konstatirala, da ni potrebno, da dela Trboveljska družba s 140%, temveč, da ji zadostuje tudi 70 odstotkov. Delavski zastopniki zastopajo stališče, naj se mezde zvišajo na račun družbe, ki lahko plača brez

vsakega povišanja cen premogu. Ako se morajo danes vsi sloji omejiti pri svojih najnujnejših potrebščinah, naj se tudi kapitalist, ki pravi, da toliko ljubi to državo, omeji malo pri svojih dobičkih.

Zrtve garnizijskih zaporov. (Obupni klic iz Kragujeva.) Vojaški pregreški ter prestopki so po navadi tako malenkostnega značaja, da res nikakor ne zaslužijo, da se jih kaznuje na tako strog način, kot se to dogaja po naših garnizijah. Treba pribiti, da se nahajajo po naših garnizijah preiskovalni zapori, ki so v tako bedno žalostnem stanju, da morajo naši fantje v njih propasti duševno in zdravstveno. Oni vojak pa, ki je od kake boljše hiše, pa mora postati v preiskovalnem zaporu — največji nezadovoljnej. Arestantom v preiskovalnih vojaških zaporih — krivim in nedolžnim — se podaljšuje preiskava po cele mesece, da leta in starši, ki so poslali svojega sina zdravega k vojakom, ga sprejmejo iz preiskovalnega zapora duševno ter telesno uničenega. V garnizijskem zaporu v Kragujevcu, v srcu Šumadije, sedijo vojaki že 12—18 mesecev v preiskavi. Te žrtve leže v vlažnih, skrajno nezdruvalih kletih, brez slamnjače na golih deskah. Hrana, katero dobivajo, sploh ni za ljudi. Ti pomilovanja vredni fantje so v skrajno zanemarjenem stanju, skoro brez obleke in trpinčeni od vsakojake golazni in mrčesa. Mnogo od teh vojakov je že davno odslužilo svoj rok, a pred sodišče jih ne pokličejo. Preiskava o njihovih krivdi se sploh niti ne vodi in obtožni akt leži kje v kotu garnizijskega sodišča. Krivda teh zaprtih ne odgovarja niti polovici časa, katerega so že presedeli v preiskavi in bogzna kedar jih bodo sodili ter izpustili. Pa tudi pred zakonom kriv vojak se mora vrniti zdrav domov. Po vseh človeških zakonih je prepovedano, da se človeka muči v preiskavi, predno mu je dokazana krivda in predno je bil obsojen. Našim poslancom polagamo na srce, da se pobrigajo za nečloveške garnizijske zapore v Kragujevcu in iznesejo krivice, ki se gode našim fantom, pred skupščino.

Obletnica smrti Zlatka Arnolda. Pred nekaj dnevi so se brale po zagrebških cerkvah zadušnice ob obletnici nesrečne smrti mladega Zlatka Arnolda, ki ga je pred enim letom ubil žandar Kružič, ki je v besni togoti nad hrvatsko govorico streljal v vlak in zadel to popolnoma nedolžno žrtev. Leto dni je minilo, morilec Arnolda pa še vedno ni stal pred sodiščem. Te dni je bila tudi obletnica atentata na ministra Draškoviča in atentator je že davno — obehšen. «Hrvat» pravi: «No, Draškovič je bil prvi minister, drugi pa Srbin, Aliagič pa delavec in musliman. Zlatko Arnold je bil samo privatni uradnik in Hrvat, morilec Kružič pa Srbin in Pribičevićev žandar. Za Aliagiča je sodišče takoj uradovalo, za Kružiča se pa ne more najti pravega sodnijskega mesta — po svojem komandantu je bil ta že puščen na prosto, potem je pa ta komandant igral čudno vlogo, češ, da nima pojma, kdo je Kružiča izpustil. Kružič pa ni bil samo izpuščen, temveč celo na novo službo poslan, kot da se ne bi bilo prav nič zgodilo, dokler ni proti temu vstal «Hrvat». Potem se je pa naknadno javilo, da je ta orožnik prestavljen v zapor v Osjek. — Torej, kaj je sodniki žandarja, kdaj mislite soditi in kdaj bo dobila rodbina Arnold kako odškodnino za svojega po nedolžnem ubitega hranitelja? — Ali se bo kakor doslej morala dočakati še druga obletnica tega nesrečnega dne in zločina?

Vojaška služba učiteljev in absolviranih bogoslovcev. Naš minister vojne in mornarice ponovno zabičava veljavnost zakona, katerega je izdal dne 14. junija t. l. in ki določa kadersko službo za učitelje in bogoslovce. Po tem vojnem zakonu se pozivajo na kadersko službovanje učitelji, absolvirani dijaki učiteljski in bogoslovski vsako leto na tri mesece kaderske službe od 1. julija. Ta trimesečna kaderska služba se ponavlja tako dolgo, dokler ni odslužen celi predpisani rok. Učitelji prejemaajo za dobo vojaške vežbe vse učiteljske prejemke. Zgoraj omenjena naredba vojnega ministra velja tako dolgo, dokler ne dobimo novega zakona o ustroju vojske.

Davčni eksekutorji in učitelji v Bosni in Hercegovini. Zemljoradnik Voja Lazič je povedal na seji na-

rodne skupščine, da je v Bosni in Hercegovini v vsakem srezu do 11 davčnih eksekutorjev, torej dvakrat toliko kot v celi Bosni in Hercegovini učiteljev. Ti davčni eksekutorji pol leta nič ne delajo, a vendar vlečejo svoje mesečne plače.

Za vzgojo in poduk Rusov pa skrbi prosvetno ministrstvo. Začetkom novega šolskega leta bo otvorjena v Veliki Kikindi v Banatu rusko-srbska ženska gimnazija, ki bo imela pravico javnosti in uživala vsa prava, ki pristojajo drugim našim gimnazijam. Poduk se bo vršil v ruskem in srbskem jeziku in sicer v srbsčini: zemljepis, zgodovina in srbsko slovnost. Gojenke bodo plačevale za stan, prehrano in pouk 400 dinarjev na mesec.

Bog nam blagoslovi Rusi! Zveza narodov je sklenila porazdeliti 15.000 Rusov, ki se potikajo po Carigradu, na Bolgarijo, Romunijo in Jugoslavijo. «Jutro» javlja, da so temu predlogu že pritrile ravnokar omenjene države.

Opasna vožnja na železnici. Vlak, ki je vozil iz Slovenije proti Zagrebu v sredo zjutraj, hitel je s polno brzino med postajo Savski Marof in Zaprešič. V enemu vagonu tretjega razreda je prišlo do vika in krika med potniki. Oni povišani prostor nad vagonom, ki služi za viraču, je začel goreti in cel voz se je napolnil z dimom. Potniki so videli plamen in začeli so tekati po vlaku, da poskačejo skozi okna in vrata. Med krikom žen in otrok je bil eden vendar še toliko pameten, da je potegnil za signal ter ustavil vlak. Vlak je postal v najbolj kritičnih trenutkih in da je vozil še dalje, bi bilo prišlo do smrtnih človeških žrtev, ker je hotelo vse poskakati iz vozov. Ko je vlak postal, so neznaten požar takoj pogasili. Požar je zanetil večja iskra, ki je priletela v zavorno kočico iz lokomotive.

Italijanske grobove iščejo. Te dni je dospela v Sarajevo posebna italijanska komisija, ki bo iskala grobove italijanskih vojakov, ki so bili pokopani kot vojni ujetniki pod staro Avstrijo v okolici Sarajeva. Vodja te misije je bersaglijski major Francesco Lino, ki je dodeljen italijanskemu poslanstvu v Beogradu.

Mrtvo dete v vagonu. Pri čiščenju vagonov brzovlaka števil. 204 v Zagrebu so našli v nekem vozu zamot, o katerem so prvotno mislili, da ga je pozabil kak potnik. Postajenačelniku pa se je zdel zavoj vendar le sumljiv in ga je odstopil komisarju železniške policije. Policijski komisar je sveženj razvezal in našel v njem mrtvega novorojenčka moškega spola. Zdravniki so dognali, da je bil otrok živ zavrt v cunje ter papir, kjer se je zadušil. O detomoru niso doslej še nič kaj natančnejšega dognali.

Mlad samomorilec. Na železniški progi Beograd—Subotica v bližini novosadske železniške postaje, so našli prožni delavec razmesarjeno mrtvo truplo. Glava je bila zdrobljena, telo pa čisto pmečkano. Komisija je dognala, da je mrtvec 14 letni pek Jovan Demar, ki se je sam vrgel pod beogradske brzovlake.

Malo čuden orožnik. Policija v Novem Sadu je 22. t. m. aretirala člane večje tolovajske bande, ki so izvršili veliko tatvin in vlomov v Novem Sadu in v Beogradu v skupnem iznosu do pol milijona dinarjev. Pod ključem je sedaj tudi vodja te bande bivši novosadski žandar Milutin Jovič.

Nečloveško postopanje orožnikov. Splitski «Jadrani» poroča: Radi osumljenja tatvine so zaprli orožniki brata Mihaela in Jožefa Tošič iz Gradine v bližini Metkoviča. Oba aretiranca so zvezali in nato so jih začeli žandarji sami izpraševati. Starejšega Jožefa so položili zvezanega preko dveh stolov, Eden od orožnikov ga je prejel za noge, drugi za lase in sta ga tako dvigala gor in dol z zahtevo, naj prizna tatvino. Nesrečni mladenič je pri vsem trpinčenju zatrjeval, da je nedolžen. Nato so ga začeli vlačiti samo za lase in ušesa in proti koncu zasliševanja so prišle na vrsto batine in šibanje z bikovkami. Jožefovega brata pa so žandarji batinili in šibali v sosedni sobi in so ga silili na priznanje. Mihaela Tošiča so tako batinili, da je zblaznel in je sedaj v šibeniški norišnici. Celotno zadevo ima sedaj v rokah sodnija, a bati-

LISTEK.

GLADIATORJI.

Druga knjiga. — Anteros.

(130. nadaljevanje.)

Jutranji mrak je gledal skozi okna in mrtvi obraz Spadonov je strahotno zrl vanj v bledem, hladnem svitu prve zore. —

Ali naj s svojo lastno roko umori cesarja in si zasluži zahvalo njegovega naslednika? — Ali ga naj izroči razdivjanim vojščakom, ki ga bodo gotovo na mestu ubili, in naj poroča, da je bila jeza ljudstva vzrok njegove smrti?

Pomislil je na Vespazianov značaj in sklenil je, da stori zadnje. —

Obrnil se je h gladiatorjem in jim je naročil, naj zvežejo ujetnika.

Glasi kriki in tisočeri koraki so naznanjali, da se zbirajo legije pred palačo. Mlado jutro je obsevalo njihove sklenjene vrste, ki so segale čez celi prostor pred palačo in daleč tja po vrtu, in jutranji vetrič se je igral z zastavicami. Na nekaterih se je že blestelo ime novega imperatorja: Tit Flavij Vespazian Cezar. —

Ko je Vitelij z zvezanimi rokami stopil med dvema gladiatorjema skozi vrata palače, ki je bila v polnoči še njegova, se je eden teh napisov zabliščal pred njim v vzhajajočem solncu.

In telo se mu je sesedlo, glava mu je klonila na prsi sedaj je vedel, da je bridka smrt neizogibna. —

Pa v tribunovem načrtu je bilo, da morajo videti legije obraz njegove žrtve.

Djal je svoj meč Vitelju pod brado in ga s tem prisilil, da je nosil glavo po koncu.

«Naj vidijo tvoj obraz!» mu je sirovo rekel. «Se vedno si najbolj znana oseba v Rimu!»

Četudi je bil debel in zabuhel, napol hrom in bledega lica, razmrščenih las in ujetnik, je vendar še v kljub temu nekaj plemenitega dostojanstva govorilo iz padlega imperatorja, ko je dejal:

«Jedel si moj kruh in pil iz moje čaše. Obložil sem te z bogastvom in s častmi. Včeraj sem bil tvoj cesar, danes sem tvoj ujetnik. Ampak tukaj, na pragu smrti, ti povem, da ne za življenje in ne za celo cesarstvo ne menjam s tribunom Julijem Placidom. —!»

To so bile zadnje njegove besede.

Kmalu nato so legionarji planili nadenj, ga pobili na tla, posekali na kose ter jih vrgli v Tiber. —

In zvesta soproga Galerija je dala zbrati kosce in jih je spodobno pokopala.

Pa malokdo je žaloval za Vitelijem požeruhom, kajti dobri in zmerni Vespazian je vladal na njegovem mestu.

XX.

V varnem zalivu.

V ozkem, varnem zalivu, obdanem od gozdnatih gričev, pod mirnim, jasnim nebom, nepremično kakor speča morská ptica je ležala zasidrana vitka galera na blesteči se morskí gladini.

Očividno je pretrepela marsikateri nemirni vihar na širokem morju. Lesovje je bilo polomljeno in vrvi so bile potrgane. Veliko štirioglato jadro je vse cunjavo ležalo na krovu. Klopi veslačev so bile prazne in vesli so leno visele od ladijskih stenah.

Dve osebi sta stali na krovu in uživali lepoto, ki ju

je obdajala, z željno poželjivostjo mladosti, zdravja in ljubezni. Nista mislila ta dva človeka, na nevarnosti, ki sta jim s težavo ušla, na nevarnosti na morju, na nevarnosti na suhem, ki ju še čakajo, ne na žalost in ne na težave, — dovolj jima je bilo, da sta trenutno uživala lepoto enega izmed najlepših otokov sredozemskega morja, — in da sta bila sama in skupaj.

Drugi pa so počivali pod krovom v hladni senci.

Zid Eleazar je sedel globoko zamišljen v sprednjem delu ladje. Misli je na svojo domovino, na nesreče in krivice, ki jih je trpel njegov narod, na strankarske prepire, ki so razjedali srce tega naroda, — Jeruzalem, na mogočnega Tita, ki je grozil s poginom in uničenjem mestu in vsemu judovstvu. Teško bi bilo, se ustavljati Titu, če bi bili tudi obe roki prosti, — kako brezuspešno pa je bilo njihovo delo, ko je ena roka ovirala drugo. —

Eleazarjevo telesno oko je gledalo temnozeleno oljke, blesteče se portike, štrleče skale in sinje morje, — a njegov duh pa je zrl drugačne prizore. —

Gledal je svoje vročekrvne, hrupne sorojake, oborožene z mečem in sulico, srčne, drzne, polne brezglavega poguma, nepremagljive v napadu, pa brez reda in discipline, brez fiste mirne, stroge samozavesti, ki je tako neobhodno potrebna za dolgotrajno obambo. —

Gledal je pa tudi dolge, ravne vrste pod orli, neprodno bojno četo legij, njihov utrjen tabor, njihovo mehanično, železno disciplino, njihovo umerjeno kretanje in njihovo hladno, samozavestno moč, ki je dan za dnem oklepala mesto z ožjo verigo in mu grozila s poginom in razdjanjem. —

In nemirno se je premikal na svojem sedežu in koprnel je, da bi že kmalu bil sredi med svojim ljudstvom, z oklepom na prsih in s sulico v roki. —

(Dalje prihodnjč.)

PEKATETE (testenine tudi same — makaroni)

iz staroznane tovarne Znidaršič & Valenčič, Ilirska Bistrica

so najboljšie in se dobe povsod.

Zaloga: R. Bunc in drug, Ljubljana — Celje — Maribor.

naši žandarji so še vedno na prostem in se jim ne bo gotovo nič zgodilo, dasi so dve nedolžni žrtvi pretepli malodane do smrti.

Memorandum jugoslovanskega episkopata. Memorandum, katerega so predložili jugoslovanski škofje 29. aprila kralju, verskemu ministru in predsedniku vlade, je prinesla v celoti francoska «La Croix» in v Ameriki najbolj razširjen francoski list «Le Devoir».

Bivše beograjski nuncij pojde v Ameriko. Našega bivšega beograjskega nuncija monsignora Cherubinija odpošlje Vatikan v Rio de Janeiro kot apostolskega delegata k proslavi 100 letnice neodvisnosti Braziliije.

Strašna suša v Dalmaciji. Po Dalmaciji pali in žge suša, narod je v silnem strahu, ker mu bo suša pobrala vse poljske pridelke in bo zopet predan letošnjo zimo lakoti kot lani. Ako ne pade čez nekaj dni dež, bo trpela Dalmacija letos ravno tako vsled suše kot lani.

Planinski koledar za leto 1922 je skoraj razprodan. Nekaj izvodov se še dobi pri založništvu v Mariboru, Krekova ulica 5. Stane s poštnino vred 21 kron. — P. n. gg. inserenti naj blagovolijo poslati besedilo za inserate v letniku 1923 na gornji naslov.

iz Maribora.

Gradbeno akcijo je treba pozdraviti kot prvi poskus izhoda iz dosedanjega mrtvila, napeti je pa treba tudi vse sile, da se mrtvilo izrine tudi iz oblasti, uradov in vseh v stanovanjskem vprašanju merodajnih mest. Kakor se je že na zborovanju gradbene sekcije povdarjalo, je treba ločiti vse smernice in načrte na one, ki so v rokah bodočnosti in pa na te, ki se dajo takoj izvršiti. Tu je treba zagrabiti in tu bi se dalo ob dobri volji marsikaj narediti. Kako daleč je na primer vprašanje prevzetja vojašnic in vojaških barak, se še do danes ne ve in občina bi morala zastaviti ves svoj vpliv, da se to vendar enkrat reši in da se vojaški prostori dovedejo svojemu namenu. Najti se morajo koraki, da vojno-upravni «bog svih bogova» to stvar ne bo na večno odlagal in odložil in da se barake ne bodo stražile, dokler brez koristi ne razpadejo. Podobnih primerov nezasišnega mrtvila je še cela vrsta in ob priliki bomo še marsikaj pokazali v nadi in nujni zahtevi, da se zgane.

Iz inženirske podoficirske šole v Mariboru, ki je nastanjena v poslopju nekdanje vojaške realke, prihajajo strašne pritožbe. Med oficirji je nekaj divjakov, ki strahovito trpinčijo vojake. Tako pustijo človeka za najmanjši prestopok dirjati ob najhujši opoldanski vročini okrog spomenika. Tako dirjanje v ozkem krogu se odmeri na pol ure, siromak, ki je na tako kazen obsojen, se pa po navadi že poprej zruši na tla. Ta divjaška tortura je nekaj novega in se lepo vjema s torturami po drugih kasarnah, batine, kot vseobče vojaško vzgojevalno sredstvo se pri vsem tem tudi delijo. Komandant inženirske podoficirske šole uživa sloves kulturnega človeka in le tedaj, kadar je odsoten, si dovoljuje podrejeni organi taka, naravnost sadistična divjaštva. — Žrtve se ne upajo pritožiti, ker se boje in tudi vedo, da bo rabelj vedno našel priliko za kruto maščevanje. Vse še zaupa na kulturnost in pravičnost komandanta, da bo divjake izsledil in divjaštva odpravil.

Primarij dr. Mirko Černič že drugič obsojen radi razžaljenja časti. Občinstvu je še od lanskega leta znana afera, katero je imel primarij dr. Černič z dr. Marinom in katera afera je imela za posledico sodno postopanje proti dr. Černiču, ki se je končalo s tem, da je bil dr. Černič radi častikraje obsojen. Zdi se, da ima dr. Černič temperament, katerega ne more nikdo ugnati, ker letos se je spravil ne nad njemu po letih enakega kolego, ampak na enega mladega zdravnika sekundarija, ki mu je bil zraven tega še podrejen in bi bil moral imeti primarij dr. Černič napram njemu še večjo obzirnost, to je njegov sekundarni zdravnik dr. Lemež. Dne 13. junija 1922 pri viziti bolnikov na kirurškem oddelku, torej v službi, je radi malenkostne stvari, ker ena postelj ni stala v vrsti kakor kak rekrut, zagrabil dr. Černič dr. Lemeža za levo roko in ga s tako silo obrnil za 90 stop., da je imel dr. Lemež črno liso na levi roki. Prišlo je radi tega do sodne razprave in ker sodišče ni smatralo, da je črna lisa zadostna za lahko te-

lesno poškodbo, je obsodilo primarija dr. Černiča radi dejanskega napada na svojega podložnega sekundarija radi prestopka § 496 na 200 din. globe. Zadeva sicer še ni končana, ker se je pritožil dr. Černič zaradi krivde. dr. Lemež pa zaradi prenizko odmerjene kazni, vendar je značilno, da se je izrazila neka priča — tudi sekundarij bolnice —, da so sekundariji radi tega tukaj, da se pustijo od primarijev «beflegeln». To da se godi splošno po vseh bolnicah! Čudne so te razmere in kričijo po splošni remeduri.

Danes v petek, ob 8. uri zvečer se vrši shod JSZ v dvorani Splavarska ulica 4. Vabljeni vsi.

Seja odbora marib. orlovsk. odseka se vrši petek, dne 28. t. m. točno ob 8. uri zvečer. Bog živi! — Predsednik.

Izlet v mariborsko okolico ob lepem vremenu se vrši v nedeljo, dne 30. t. m. Zbirališče, čas odhoda in kraj se objavi v izložbi Cirilove tiskarne v soboto. Na izletnem mestu bo predavanje br. Radeščka. Prijatelji orlovstva in starši naših bratov in sester iskreno dobrodošli!

Bratje Orli, ki žele nabaviti si kroj, naj se čimprej zglaste pri br. predsedniku.

V izložbenem oknu prodajalne Sv. Cirila je razstavljen slika osnutka Slomškovega spomenika. Osutek je ustvaril, kakor smo nedavno poročali, naš mariborski kipar g. Ivan Sojč. Priporočamo vsakomur, da si ogleda dovršeno delo g. Sojča.

Požar v Razvanju pri Hočah. V noči od četrta na petek je izbruhnil v gospodarskih poslopih Čebeja in Rečnika v Razvanju pri Hočah velik požar, ki je do tal upepelil gospodarska poslopja imenov. posestnikov. Od vseh strani je prihitelo gasit osem požarnih bramb, med temi mariborska požarna bramba z dvema brizgalnicama. V poslopih je že bilo spravljeno letošnje žito in krma, kar je vse postalo žrtev požara. Škoda je ogromna. Živino so rešili, tudi ni bil pri požaru nihče ranjen. Govori se, da je požar zanelila zlobna roka. Le velikanskemu naporu združenih požarnih bramb se je posrečilo ogenj lokalizirati.

Velika poletna veselica Prostovoljne požarne brambe na Pobrežju, ki se vrši na čast došlih delegatov občnega zbora Mariborske gasilske župe v nedeljo, dne 6. avgusta na vrtu gostilne Rojko na Spodnjem Pobrežju, obeta imeti lep potek, ker se je za ta dan pridobila mariborska vojaška godba. Gasilci od zunaj uživajo proti potrdilu domačega društva na progah Dravograd—Maribor in Celje—Maribor polovično vozno ceno. Občni zbor gasilske župe je dopoldne ob pol 11. uri v salonu gostilne Pukl. Urejena bo tudi avtomobilska zveza iz Maribora na veselični prostor. V slučaju neugodnega vremena se vrši veselica v nedeljo, dne 13. avgusta, občni zbor pa ostane dne 6. avgusta. — Prostovoljna pož. bramba Pobrežje.

POKRAJINSKA OBRTNA RAZSTAVA V MARIBORU.

(Od 8. do 17. septembra 1922).

Vsem razstavljalcem naznanja razstavni odbor ponovno, da more smatrati le one kot definitivne razstavljalce, ki so vposlali pravilno izpolnjene prijavnice vse druge ustmene ali pismene prijave tej ali oni osebi za razstavni odbor niso obvezne in se pri dodelitvi prostora ne morejo upoštevati. Zadnjikrat pa še opozarjamo vse one, ki se mislijo udeležiti razstave, a se dosedaj še niso prijavili, naj to nemudoma storijo, ker se za poznejše prijave v nobenem oziru ne bo oziralo in upoštevalo. Prijavnice se dobe v pisarni razstavnega odbora Aleksandrova cesta 22, kjer se drage volje na željo brezplačno izpolnijo. Razstavni odbor gre vsakemu razstavljalcu na roko in bi bil vsak poznejši izgovor, da kdo ni vedel itd., neumesten.

Oglasi za razstavni katalog se sprejemajo samo še do 1. avgusta, na kar izrecno opozarjamo vse one, ki nameravajo inserirati v tem katalogu, da si še pravočasno naroče oglase pri anononem zavodu R. Sušnik, Slovenska ulica. Po tem roku se oglase za katalog radi tiska in pravočasne izvršitve kataloga ne morejo več sprejemati.

Naročniki reklamnih plošč na ograji razstavnega odbora se ponovno naprošajo, da čimprej naroče zaželjene napise pri pooblaščenih slikarjih: Fran Ambrožič, Grajska ul. 2, Franjo Horvat, Slovenska ulica 10, da se zamorejo pravočasno dogotoviti. Odlaganje radi preobložitve z delom v zadnjih dneh redni razvoj razstave le ovira. Zato je v interesu vsakega posameznika, da si s pravočasnim naročilom zagisura točno in pravočasno izvršitev.

Rožica s Krasa. Zivljenjepiš vzornega mladeniča. Stane 3 dinarje in se dobi v Cirilovi tiskarni. To je res nekaj izpodbudnega in lepega, kar se nam nudi v tej knjižici, zato jo prav toplo priporočamo.

Antiseptično, čisteče, osvežujoče, oživljajoče in krepkajoče deluje lekarnarja Feller prijetno dišeči «Els-fluid», mnogo močnejši in boljši, kakor francosko žganje za drgnenje rok, nog, hrbta in celega telesa, kakor tudi kot kosmetikum za negovanje kože, las in ust, skoz 25 let priljubljen. 3 dvojnate steklenice ali 1 specijalna steklenica z zamotom in poštno za 72 K pošilja: Eugen V. Feller, Stubica donja, Elsatrg 341, Hrvatsko.

Učenec z dobrimi spričevali slovenskega in nemškega jezika več, se sprejme. Hrana in stanovanje v hiši. M. Berdajs, trgovina s specerijskim blagom in semeni, Maribor. 309 3-3

Hiša z dvema sobama, i kuhinja, velik vrt z brajdami, nekaj sadnih dreves se proda. Cena 340.000 K. Naslov: Ivana Novak, Maribor, Slovenska ulica št 22. 334

Trgovski vajenec s primerno šolsko izobrazbo se sprejme v trgovini Vid Murko, Meljska cesta 24, Maribor. 335 1-3

Modele čevljev v celih serijah iz lepenke, po modernih kopitnih oblikah ali američanskih oblikah izrezane, dobavljaz za tvornice obuvala in čevljarje. Apartne, elegantne oblike. Velikanska izbira novitet za vsako sezijo.

Zgornje dele izdelujem iz od naročnika mi doposlanega materiala, prvi vrstno, hitro in po ceni. Posebna delazmožnost v montiranju zgornjih delov, za tovarne obuvala. Nakup, reparatura in prodaja čevljarjskih strojev.

Zahtevajte prospekte od **Ralph F. Richter**, Subotica VI. Poučevanje v vseh strokah moderne, mehanične izdelave obuvala. Zahtevajte prospekte! 2-331811.

SENO slamo, drva ter premog, žito, krompir, sadje in druge deželne pridelke — kupuje in prodaja — **OSET ANDREJ, MARIBOR** Aleksandrova cesta št. 57, telef. 88. 4-323

Vinski kamen kupuje vsako množino po dnevni ceni Vid Murko, trgovina, Meljska cesta št. 24, Maribor. 1-3 333

Repno seme se dobi v trgovini Vid Murko, Maribor, Meljska cesta št. 24. 1-3 334

Mlade, čistokrvne pse, volčje pasme z rodovnikom proda po 800 K Hornický, Št. Lj v Slov. gor. 1 2 332

POZORI! **Al. Gnušek, Maribor** Glavni trg št. 6.

prodaja žičnate žimnice (Drateinsatz) po K 500.—, atrik-žimnice 3 delne po K 1500.—, impregnirane plachte za vozove, mlatilnice, konje kvadratmeter po K 250.—, vrvi za zvonove, studence, seno in perilo, vsaka debelost in dolgost kg K 100.—, 140.—, štrange za konje par K 44.— do K 90.—, uzde navadne in pletene po K 30.— in K 36.—, zaloga hlače, žamet rižasti, platna, račmošlina, plavotiska, lincerdruk, cajglače, spodnje hlače, srajce vsake vrste, predpasnike iz klota in plavotiska, obleke za dekleta, moške predpasnike, robe, slamnjače po najnižjih cenah. 1-10 333

Zobozdravnik dr. F. Kartin

Maribor, Slovenska ulica št. 9,

ne ordinira do 29. avgusta.

335

AMERIKANSKI SINGER

šivalni stroji dobijo se edino v naši lastni novi trgovini **Maribor, Šolska ulica št. 2**

kakor tudi:

Singer olje **Singer** sukanec
Singer ige! **Singer** nadomest. deli
Singer šivalni stroji za rodbinsko rabo in obrtniške svrhe.

Prodaja na mesečno odplačilo (24 mesecev). Lastna mehanična delavnica za popravila vseh sistemov šivalnih strojev.

Singer šivalni stroji
Bourne & Co., New York
Maribor, Šolska ulica št. 2. 7-10 306

Veletrgovina z železnino

PINTER & LENARD, MARIBOR

Tovarna, cement, železo vseh vrst, pločevino, štedilnike, žica, žičniki, pumpe, razne cevi, kovanje za zgradbe in pohištvo, kuhinjsko posodo, lisa, črno in pločevinasto postekleno, kakor tudi kovaško, ključavničarsko in mizarško orodje, kose, brasne kamne in vse druge v železninsko stroko spadajoče predmete. Blagajne vseh vrst in verige domače tovarne. **Postavilba točna. Cene solidne.**

Ako hočeš kaj kupiti!

Ali kaj prodati!

Inseriraj v „Straži“

